

Standardy funkcjonowania w Polsce młodzieżowych rad gmin, młodzieżowych rad powiatu

opracowała: Ogólnopolska Federacja Młodzieżowych Samorządów Lokalnych

I. Definicja.

Młodzieżowa rada gminy / powiatu jest grupą młodych ludzi, którzy zostali wybrani przez swoich rówieśników w demokratycznych wyborach organizowanych najczęściej w szkołach. Młodzieżowi radni to osoby uczące się w gimnazjach oraz szkołach ponadgimnazjalnych. Pracując w młodzieżowej radzie biorą odpowiedzialność za swoje środowisko lokalne, uczą się samodzielności i zasad funkcjonowania samorządu. Mają także możliwość wpływania na swoją gminę, miasto czy powiat – podejmując konkretne działania w odpowiedzi na konkretne potrzeby. Dzięki demokratycznym wyborom są to osoby, które mogą reprezentować swoich rówieśników przed władzami miasta.

Młodzieżowa rada nie jest organizacją pozarządową, gdyż jej szczególny charakter określa jej miejsce w samorządzie terytorialnym.

Rada nie może być związana z żadną partią polityczną lub ugrupowaniem politycznym. Statut młodzieżowej rady powinien określać mechanizmy uniemożliwiające upolitycznienie młodzieżowej rady.

II. Cel młodzieżowej rady oraz sposoby jego realizacji.

1. Celem młodzieżowej rady powinno być upowszechnienie idei samorządowej wśród młodzieży oraz zwiększenie aktywności młodych ludzi w danym środowisku.
2. Podejmowane działania zawsze powinny wynikać z konkretnych potrzeb danego środowiska lokalnego. W tym celu na początku każdej kadencji, młodzieżowa rada powinna przeprowadzić diagnozę środowiska lokalnego.
3. Na podstawie diagnozy młodzieżowa rada powinna określić swoje priorytety na czas trwania kadencji. Na tej podstawie

opracować szczegółowy plan pracy – zwany inaczej programem działania.

4. Stałym elementem pracy młodzieżowej rady powinno być prowadzenie działań upowszechniających ideę samorządu wśród młodzieży oraz efektywne wykorzystywanie uprawnień ustawowych w odniesieniu do konsultacyjnego charakteru rady.
5. Najbardziej optymalnym czasem trwania kadencji jest okres 2 lat.

III. Funkcja konsultacyjna młodzieżowej rady.

1. Bardzo ważnym zadaniem stojącym przed młodzieżową radą powinno być prowadzenie działalności konsultacyjnej wobec decyzji podejmowanych przez władze lokalne.
2. Władze samorządu powinny zapewnić warunki niezbędne do nieskrępowanego wypełniania zadań konsultacyjnych przez młodzieżową radę, które będą jasno określone w jej statucie.

IV. Sposób powoływania młodzieżowej rady.

1. Młodzieżowa rada gminy powinna funkcjonować na podstawie art. 5b ustawy o samorządzie gminnym. Młodzieżowa rada, która została powołana przez radę gminy przed 30 maja 2001, powinna doprowadzić do uporządkowania statusu prawnego zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami.
2. Młodzieżowa rada powiatu powinna uzyskać w miarę możliwości akceptację rady powiatu w formie odpowiedniej uchwały. Młodzieżowa rada powiatu powinna unikać takiej formy prawnej, która z części samorządu uczyni ją organizacją pozarządową.

3. Przed powołaniem młodzieżowej rady władze samorządu powinny przeprowadzić w tej sprawie konsultacje z samymi zainteresowanymi – młodzieżą. Władze gminy nie powinny powoływać młodzieżowej rady wbrew woli młodzieży dla zaspokojenia własnych potrzeb, gdyż taka rada będzie miała o wiele mniejsze szanse na efektywną pracę.
4. Powołanie młodzieżowej rady nie powinno stać się przedmiotem konkurencji politycznej.
5. Młodzieżowa rada nie powinna być idealną kopią rady gminy / powiatu, a jej forma organizacyjna powinna uwzględniać charakter pracy młodzieży.
6. Władze samorządu powołując młodzieżową radę, powinny wziąć za nią odpowiedzialność przez cały czas jej funkcjonowania. Powinno się to przejawiać stałym wsparciem merytorycznym i organizacyjnym młodzieżowej rady oraz stałą gotowością do prowadzenia dialogu z młodzieżą.
7. Wybory należy poprzedzić szeroką akcją informacyjną na temat celu młodzieżowej rady, roli młodzieżowych radnych oraz zasad przeprowadzenia wyborów.
8. W trakcie wyborów, duży nacisk należy postawić na prowadzenie przez kandydatów kampanii wyborczej, co jest elementem edukacji obywatelskiej.
9. Sposób przeprowadzenia wyborów powinien być jak najbardziej zbliżony do wyborów do „dorosłej” rady gminy czy powiatu, z uwzględnieniem specyfiki grupy młodzieży oraz prowadzenia wyborów w szkołach.
10. Każdemu uczniowi podczas wyborów do młodzieżowej rady powinno zapewnić się prawo do głosowania. Głosowanie powinno odbyć się w specjalnie zorganizowanym w tym celu lokalu wyborczym, w warunkach zapewniających dobrowolne, bez przymusu, oddanie głosu.

V. Wybory do młodzieżowej rady.

1. Aby młodzieżowa rada mogła reprezentować młodzież z danego środowiska konieczne jest wyłonienie jej składu w demokratycznych wyborach w głosowaniu tajnym.
2. Wybory do młodzieżowej rady I kadencji powinny być przeprowadzone przez powołaną przez przewodniczącego rady gminy / powiatu komisję wyborczą. W skład komisji powinni wchodzić przedstawiciele młodzieży oraz dorośli.
3. Osoby, które były inicjatorami powstania młodzieżowej rady nie powinny czerpać z tego faktu przywilejów w postaci automatycznego mandatu radnego młodzieżowej rady.
4. W skład młodzieżowej rady nie powinny wchodzić osoby, które zostały do niej bezpośrednio skierowane przez organizacje lub grupy młodzieżowe z danego środowiska. Nie wyklucza to udziału tych osób w wyborach do rady.
5. W skład młodzieżowej rady nie powinny wchodzić osoby, które ukończyły szkołę ponadgimnazjalną, np. studenci uczelni wyższych.
6. Wybory do młodzieżowej rady powinny odbywać się w szkołach, które stanowią okręgi wyborcze. W małych gminach, w których lokalne warunki na to pozwalają, dopuszcza się organizowanie wyborów z wyłączeniem pośrednictwa szkół, gdzie okręgiem wyborczym będzie cała gmina. Jednak w takim przypadku należy liczyć się z mniejszym zainteresowaniem wyborami ze strony młodzieży.
11. Od chwili ogłoszenia wyników wyborów do młodzieżowej rady do chwili wyboru organów rady powinien minąć minimum miesiąc. Czas ten powinien być poświęcony na intensywne działania zmierzające do zintegrowania wybranej w wyborach grupy. Przed wyborem organów młodzież powinna poznać się wzajemnie, aby możliwy był świadomy wybór, uwarunkowany predyspozycjami i zaufaniem radnych. W tym czasie młodzieżowa rada powinna także poznać dokładnie swoje możliwości. Dzięki temu uda się uniknąć podejmowania decyzji w najważniejszych sprawach na zasadzie „konkursu popularności”.
12. Młodzieżowa rada nie powinna liczyć więcej niż 40 osób.

VI. Radni młodzieżowej rady.

1. Warunkiem objęcia mandatu radnego młodzieżowej rady jest złożenie ślubowania, o przykładowej treści: „Ślubuję uroczyście jako młodzieżowy radny pracować dla dobra i pomyślności młodzieży gminy / powiatu ..., działać zawsze zgodnie z prawem oraz z interesami młodzieży –

- godnie i rzetelnie reprezentować swoich wyborców, troszczyć się o ich sprawy oraz nie szczędzić sił dla wykonania zadań Rady”.
2. Radnym młodzieżowej rady powinien być uczeń szkoły mającej swoją siedzibę na terenie gminy lub powiatu.
 3. Radni powinni pamiętać, że ich zachowanie wpłynie na opinię mieszkańców o młodzieżowej radzie.
 4. Radni powinni posiadać niezbędną wiedzę z zakresu funkcjonowania samorządu lokalnego.
 5. Radni powinni przez cały okres swojej kadencji utrzymywać stały kontakt ze swoimi wyborcami i przedstawiać ich uwagi oraz propozycje na forum młodzieżowej rady.
 6. Radni za swoją pracę nie mogą otrzymywać wynagrodzenia lub diet.

VII. Opieka merytoryczna.

1. Młodzieżowa rada powinna posiadać opiekuna wyłonionego przez władze samorządu. Zadaniem opiekuna powinno być zapewnienie warunków umożliwiających swobodny przepływ informacji pomiędzy młodzieżową radą a organami samorządowymi gminy / powiatu.
2. Opiekun powinien wspierać młodzieżową radę, pomagając jej w rozwiązywaniu trudności. Opiekun powinien ingerować w prace rady tylko w sytuacjach trudnych.
3. Rolę opiekuna powinna pełnić osoba, której działania nie będą mogły być ocenione jako polityczne oraz osoba, która nie pełni w samorządzie funkcji, która uniemożliwia rzeczywiste wypełnianie funkcji opiekuna z przyczyn czasowych.
4. Opiekunem powinna być osoba, która posiada do tego formalne prawo.
5. Opiekun powinien być osobą, która świadomie zgodziła się na pełnienie tej funkcji oraz posiada predyspozycje do pracy z młodzieżą.
6. Ze względu na olbrzymią rolę, jaką ma do odegrania opiekun, musi on być dobrany starannie, aby efektywnie mógł wypełniać swoje zadanie.

VIII. Fazy pracy młodzieżowej rady.

1. W kadencji młodzieżowej rady wyróżnia się trzy etapy jej funkcjonowania: faza rozwoju, faza stabilizacji oraz faza podsumowania.
2. Faza rozwoju to czas integracji radnych młodzieżowej rady oraz poznawanie możliwości działania. W tym okresie młodzieżowa rada w szczególności powinna liczyć na wsparcie „dorosłego samorządu” w usamodzielnieniu się. Faza ta powinna zakończyć się mniej więcej w chwili wyłonienia organów rady. W tym okresie najczęściej mamy do czynienia z dużym optymizmem i zaangażowaniem młodzieżowych radnych.
3. Faza stabilizacji to czas kiedy młodzieżowa rada jest zdolna do opracowania programu działania i konsekwentnie dąży do jego realizacji. W fazie tej obserwuje się z biegiem czasu obniżanie motywacji do pracy oraz optymizmu. Ważne jest aby „dorosły” samorząd potrafił dostrzec w odpowiedniej chwili ten problem i pomógł mu przeciwdziałać.
4. Faza podsumowania to czas, w którym młodzieżowa rada powinna zakończyć podjęte przez siebie inicjatywy, dokonać podsumowania oraz przygotować się do kolejnych wyborów.

IX. Sposób i warunki działania.

1. Młodzieżowa rada powinna działać na podstawie programu działania sporządzonego w odpowiedzi na potrzeby środowiska lokalnego. Program powinien być przygotowany na początku każdego kolejnego roku działalności i składać się z mniejszych projektów.
2. Opracowując program działania, młodzieżowa rada powinna zaczynać od mniejszych i łatwiejszych projektów, przechodząc z czasem do trudniejszych i wymagających większego nakładu czasu.
3. W trakcie realizacji programu, młodzieżowa rada powinna brać pod uwagę fakt, że jej działania wpłyną na opinię mieszkańców o młodzieży oraz o władzach gminy / powiatu.
4. Władze samorządu, w miarę możliwości, powinny zapewnić młodzieży warunki do podnoszenia umiejętności niezbędnych do pracy w młodzieżowej radzie w postaci

- szkoleń czy wymiany doświadczeń z innymi radami w Polsce.
5. Młodzieżowa rada powinna przez cały czas prowadzić wśród młodzieży kampanię informacyjną na temat swojej roli w samorządzie oraz z zakresu funkcjonowania samorządu lokalnego.
 6. Dla efektywnej pracy młodzieżowa rada powinna wybierać ze swego grona prezydium / zarząd rady, komisję rewizyjną oraz zespoły problemowe.
 7. Podstawą pracy rady powinny być zespoły problemowe, które powoływane są tylko dla zrealizowania konkretnego zadania.
 8. Młodzieżowa rada powinna zapewnić młodzieży spoza rady, możliwość włączenia się do realizowanych przez siebie inicjatyw bez prawa głosu. Rada powinna określić zasady takiej współpracy.
 9. Młodzieżowa rada po każdym zrealizowanym zadaniu powinna dokonać ewaluacji – wyciągając z niej wnioski do przyszłej pracy. Ponadto każdy rok działalności powinien zakończyć się sporządzeniem rocznej ewaluacji.
 10. Władze samorządu powinny zapewnić młodzieżowej radzie warunki niezbędne do wypełniania swojej roli, m.in. w postaci nieskrępowanej możliwości korzystania z lokalu w celu spotkań rady oraz sprzętu biurowego.
 11. Młodzieżowa rada powinna dokumentować swoje działania w formie np. protokołów czy kroniki, zbierać wszelkie publikacje medialne oraz gromadzić korespondencję przychodzącą i wychodzącą. Dzięki temu kolejna kadencja będzie mogła skorzystać z dotychczasowego dorobku oraz będzie możliwe budowanie tożsamości rady.
 12. Młodzieżowa rada regularnie powinna informować władze samorządu o swoich poczynaniach, zdobywając w ten sposób zaufanie.
 13. W okresie wakacji oraz ferii zimowych „młodzieżowi” radni nie powinni mieć obowiązku angażowania się w prace Rady.

X. Źródła finansowania młodzieżowej rady.

1. Władze gminy / powiatu powinny, w miarę możliwości, zapewnić wsparcie finansowe młodzieżowej rady w ramach budżetu gminy / powiatu.
2. Młodzieżowa rada nie powinna jednak liczyć tylko i wyłącznie na środki z budżetu samorządu, pozyskując środki ze źródeł zewnętrznych.
3. Młodzieżowa rada powinna znać szczegółowe zasady rozliczania środków finansowych, którymi dysponuje.

„Standardy funkcjonowania w Polsce młodzieżowych rad gmin, młodzieżowych rad powiatu” zostały przyjęte przez VI Zgromadzenie Ogólne Ogólnopolskiej Federacji Młodzieżowych Samorządów Lokalnych na podstawie Uchwały nr 32 / VI / 03 z dnia 27. kwietnia 2003 roku.